Փունջը ՇԱԲԱԹ օրերը կը հրատարակուի. — Տարեկան բաժանորդագինն երկու եւ կէս արծաթ Մէճիտ կանխիկ վճարելի, թէ՛ մայրաքաղաքիս եւ իւր արուարձանաց եւ թէ՛ գաւառաց համար: — Վեց եւ երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կընդունուի: — Հատը 40 փարայ է, եւ կը գտնուի մասնաւորապէս Պահչէ-Գաբու շրջավաճառ եւ գրավաճառ Պօղոս աղայի խանութը: — Ծանուցման տողը 3 դրուշ է մէկ անգամի համար: Աւելի ածան կըլլայ աւելի անգամներու համար:

ՀԱՍՑԷ
Առ. Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեան
Կ. ՊՈԼԻՍ
Պալըգ-բազար Նաֆիյէ խան վերի յարկ թիւ 16

ՓՈՒՆՋ

درعلیه‌ده بالق بازارنده نافعه خاننده اوست قاتده
١٦ نومرولی اوطه‌ده «پونچ» غزته‌سی صاحب امتیازی
حمپارسوم آلاجاجیان

ADRESSE
H. S. ALADJADJIAN
Directeur du journal Armenien
POUNTCH
16 Nafié-Han, Balouk-Pazar 16
CONSTANTINOPLE

ԹԻՒ 2622 — ՇԱԲԱԹ — 1863—1866—1898 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 28

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆՋԻ

Կելիպօլու. 9 նոյ. 1898. — *Ուղեգրութիւն՝ ճեմարանական ծանօթութեամբ:* — Թէ ո՛րչափ օգտակար է օդափոխութիւն, ամեն բժիշկներէ ամեն առեն ամենուն համար յանձնարարուած է. զայս անկասկած գիտենք. ուստի հետեւելով այդ առողջապահիկ պատուէրի, անցեալ Սեպտ. 24ին ընտանիքովս ուղեւորեցանք դէպ 'ի Դարդանէլ, ուր միանգամայն ուխտագնացութիւն մը կը կատարուէր, քանի որ երկու օր վերջը տեղական Հայ եկեղեցւոյն Ս. Գէորգ անուան տարեդարձը պիտի տօնուէր: Ուրեմն դժբաղդ չէինք: Անկէց Դարդանէլ թէեւ յամաքէ իբր 8 ժամ է, այլ ծովէ 2 ժամ միայն կը տեւէ շոգենաւով: Վերջապէս հոն հասնելով՝ կատարուեցաւ մեր կրկնակի նպատակը, այսինքն՝ ամառը մը չափ կենալով, օդն ու ուխտը մատակարարուեցան մեր բաղձանաց համաձայն, եւ արդ կը փափաքինք սատի անուն գրել եւ հաղորդել աղնիւ ընթերցողացդ: = Ասկէ 30—40 տարիներ առաջ բաւական փայլուն ուխտագնացութիւններ կ'ըլլային թէ՛ մեր Կելիպօլուի եւ թէ՛ Ջանագ-գալէի մէջ. առաջինը Վարդավառին՝ Ս. Թորոսի անունով, եւ երկրորդը Վարագայ Ս. Խաչին՝ Ս. Գէորգայ անունով, երկուտեք ընդունելով բազմաթիւ ուխտաւորներ, որք մատաղներու զենմամբ եւ նուէրներու զեղմամբ կը բերկրէին հոգեպէս: Ինչպէս անցեալ ու ներկայ տարւոյս մէջ նոյն հնաւանդ սովորութիւնը տեղս կատարել յաջողեցան ոմանք՝ 10է աւելի ոչխարներ մատաղ մատուցանելով մեր Ս. Թորոս եկեղեցւոյն դուռը. մինչդեռ Ջանագ-գալէ այլ եւս չունի այդ սովորութիւնը եւ տեղւոյն Ս. Գէորգը թող զրկուի իր արիւնալի մատաղէն իբր դժպատեհ բան. բայց ինչ՞ու զրկուի Ս. Պատարագի անարիւն զենման մատուցմէն ալ, զոր այդ Սրբոյն օրը զարմացմամբ տեսանք՝ միայն պարզ ժամերգութեամբ բաւականանալով: Անատօլուի այս կողմերը Հայոց եկեղեցիներու իբր կնքանուն յատկացնելով պաշտպան ճանչցուած է Ս. Գէորգ, ինչպէս Դարդանէլի, Էզինէի եւ Պիղայի եկեղեցիները Ս. Գէորգ կը կոչուին: Իսկ Ռումէլիի մէկ քանի տեղերն ալ նոյն պաշտումը դրուած է Ս. Թորոս, ինչպէս որ մեր Կելիպօլուի, Մալկարայի եւ Էտիրնէի Ս. Թորոսները ծանօթ են եւ փառաւորապէս կը տօնուին իրենց օրերը: Արդ՝ միթէ չ՞արժէր աստ պատմել ներկայ առթիւ, թէ որո՞նք էին այդ այդքան աղեցիկ Սուրբերը եւ ինչ՞ու մանաւանդ արեւելեան եկեղեցիները, որոց մէջ Հայերս ալ այդքան փարած ենք անոնց: Եկեղեցական-պատմական տեսակէտով հետաքրքրական խնդիր մ'է այդ: Ըսենք ուրեմն թէ ինչ՞ու, այլ նախապէս Ս. Գէորգի համար: Փոքր Ասիոյ մէջ, արդի Սըվասի, Մարաշի եւ Փարամանիոյ գաւառաց մէկ մասին համապատասխանող Կապադովկիոյ երիտասարդ մէկ իշխանն եւ Գ. դարու վերջերը քրիստոնէական հաւատոյ մեծ զոհերէն մին ըլլալով Ս. Գէորգ, շատ անուանի եղած էր մանաւանդ (նախնի դարուց միայն դիւցազն) Պերսէոսի պէս քաջութեամբ ազատելով թագաւորի մը գեղանի աղջիկը, զոր ահեղ վիշապ մը դիշատելու ու լափելու վրայ էր: Ահա այդ Սրբոյն պատմութեան համառօտութիւնն է այս: Անոր համար Ս. Գէորգը միշտ կը ներկայացնեն նիզակով մը զինուած եւ վիշապը վերէն վար ճնշելով: Նա շատ նշանաւոր եղած է բոլոր Արեւելքի մէջ: Ասկէց է որ իր պաշտումը անցած է արեւմուտք: Կը յարգեն զայն մանաւանդ Ռուսիոյ, Անգլիոյ եւ Ճենովայի մէջ: Ռուսները Ս. Գէորգը իր վիշապով ընդունեցին իբր իրենց գլխաւոր խորհրդանշան, եւ անոր անունը տուին իրենց զինուորական դասակարգերէն առաջինին: Անգլիացիք եւ Ճենովացիք Ս. Գէորգը առին իբր պաշտպան. նա է նաեւ զինագործաց պաշտպանը: Ցոյնք չափազանց կը յարգէ իւր այդ Եօրկիոսը. եւ մեր եկեղեցին զՍ. Գէորգ նախապատիւ համարելով ժամագրքի «Քրիստոս Աստուած մեր վասն Ս. Խաչի քո եւն» մաղթանքի Սրբոց հետ զնա միայն իբր քաջ բարեխօս դրած է: = Գալով Ս. Թորոսի, սա ալ՝ ինչպէս վերագոյն ըսինք, շատ տեղեր Հայ եկեղեցիներու իբր կնքանուն ծառայած է. մինչդեռ՝ ըստ Հայ պատմագրաց՝ ո՛չ այնչափ մեր Տօնացոյցի մէջ երեւցած Հռովմայեցի զինւոր Ս. Թէոդորոսի, (որ Սուրիոյ մէջ ծնած, Ամասիոյ մէջ, 307ին, զՔրիստոս խոստովանած, եւ, իւր նախանձայուզութեամբ կատառն մը այրած, ինքն ալ եաքը չարչարուելով հրոյ ճարակ եղած է) այլ աւելի հայազգի Սուրենեան Ս. Թորոսէ անուն ու ազդեցութիւն մնացեր է Հայոց մէջ. զի նա (կոչուած է նաեւ Աթենագորոս եւ Թէոդորոս) մեր Ս. Լուսաւորչի ժամանակակից եւ անկէ յարգուած է Խոր Վիրապէն ելնելէ եաքը, անոր նահատակութեան վայրը առաջին վկայարանի մը շինութեամբ եւն: (Տե՛ս Ցայսմաւուրք Մայիս ԺԱ.) Ահաւասիկ թէ՛ Ս. Գէորգայ եւ թէ՛ Ս. Թորոսի արեւելեան ծագումներն: Այս պատճառներով վերոյիշեալ երկու Սուրբերը ուրեք ուրեք եկեղեցական անուններ եղեր եւ աւանդաբար եկեր հասեր են մինչեւ մեր ժամանակները: = Իբր օգտակար չեզարանութիւն՝ վերի տողերը 'ի մէջ բերել սովորելով, ա՛լ դառնանք մեր խօսքին: Դարդանէլի եկեղեցւոյն մէջ ենք: Վերագոյն ըսուեցաւ արդէն՝ թէ Ս. Գէորգայ օրը Ս. Պատարագ չէր մատուցուած, այլ հետեւեալ առտուն թէ՛ այդ սուրբը յարգելու եւ թէ՛ Վարագայ Ս. Խաչը տօնելու համար բաւական բազմութեամբ խռնուած էր եկեղեցին. քահանայից մին՝ Քիւրքճեան Տ. Խորէն՝ Ս. Պատարագի ժամանակ զմեզ կը թախանձէ բան մը խօսիլ առ ժողովուրդն. Թէեւ մեք անհամդիտո, այլ զիջանելով այդ եղբայրական հրաւէրին, 'ի պատիւ տօնի՝ բեմ ելնելով ըստ ուժոյ պատշաճի բնաբան կ'ընտրենք սա խօսքը, «Նշանեցաւ առ մեզ լոյս երեսաց քոց եւն», բացատրելով թէ ի՞նչ նշան է արեւ յերկինս, — ի՞նչ նշան Նոյեան տապանն յԱրարատ: — Ի՞նչ նշան Մովսիսեան տապանակն յԻսրայէլի. — Այլ ի՞նչ մեծ նշան Փրկչեան Ս. Խաչն 'ի Գողգոթա: Թէ՛ այդ քառաթեւ Ս. Նշանի եկեղեցւոյ մէջ ամեն տարի 4 անգամ տօնուած յիշատակներն կը յարգուին Երեւման Խաչ, Վերացման Խաչ, Վարագայ Խաչ եւ Գիւտ Խաչ երկրպագելի անուններով, թէեւ սոյն Ս. Խաչի վրայ միայն Բանին Հօր երկրպագելով: եւ դարձեալ թէ՛ քառակերպեան կենդանիք՝ մարդ, առիւծ, եզն ու արծիւ՝ պատմուած Եզեկիէլի մարգարէութեան Ա. 10ին մէջ, բնութեան զօրութիւնը յայտնող խորհրդանշաններ կ'ըլլան. յետոյ Փրկչական խօսքերուն ոյժը արտայայտելու նպատակով նոյն խորհրդանշանները զորս Աւետարանչաց պատկերներով կը ցուցուին. ինչպէս Ս. Մատթէոս՝ մարդն, Ս. Մարկոս՝ առիւծն, Ս. Ղուկաս՝ եզն, եւ Ս. Յովհաննէս՝ արծիւը ունին միշտ առ երի նկարուած. այլ Ս. Խաչն այդ չորս զօրութենէ աւելի աղդու ու գերագոյն արտափայլելով զօրացուցած է համայն Սուրբերը, ինչպէս Դարդանէլցւոց Հայոց եկեղեցւոյն անուան տէր Ս. Գէորգն ալ նոյն Ս. Խաչիւ պսակուած էին: Այս վերջաբանութիւն յորդորանօք եւ մաղթանօք: Պատարագիչն էր Արժ. Տ. Գէորգ Հայրն. երգեցմունք՝ բաւական ներդաշնակ. բարեկարգ էր նաեւ դասերու մէջ պարզ նստարաններու վրայ նստած փոքրիկ մանչոց ու աղջկանց՝ իրենց վարժապետի եւ վարժուհիի հսկողութեան տակ՝ լռիկ ու սիրունիկ կեցուածքը: Միթէ զովելի բան մը չէ՞ այս, որ մեր շատ մը եկեղեցիներու մէջ խանգարուած է՝ միւսիւ վարժապետներու եւ մասնաւորիկ վարժուհիներու երես տըրուելով: = Թո՛ղ մեր այս հարցը մնայ հոս. մեք դրենք Դարդանէլի մէջ մեր տեսած շատ կարեւոր ու նշանաւոր մէկ դէպքը. եւ այս ալ էր Գերմանիոյ Կեյսեր կայսեր ու Աւկուսթա կայսրուհւոյն դէպ 'ի Պոլիս փառաւոր անցքը: Հոկտ. 5ին, երեկոյեան ժամը 11ին, հարիւրաւոր թնդանօթներու արձակմամբք եւ հազարաւոր դրօշակներու ծածանմամբք, նաեւ զինուորական, քաղաքական եւ բոլոր հասարակութեան արժանավայել ցոյցերով կատարուած: Հօհէնցօլէրն, Հէլա ու Հէրթա կայսերական նաւերն սրարշաւ կը սահէին, կ'անցնէին Դարդանէլի առջեւի անձուկ նեղցէն եւ կը հեռանային դէպ 'ի Նաղարա եւ Պօվալը կոչուած վերջին ամրոցները՝ զհետ ձգելով բիւրաւոր լոյս աչքեր, որոց վրայ 5 օր վերջը՝ Կ. Պոլսէ վերադարձին, կիրակի գիշեր, միլիոնաւոր լուսափիւռ կանթեղներ չեւ ելեկտրական հրաշագեղ լոյսեր եւ դարձեալ թնդանօթներու օդադղորդ որոտումներն ալ աւելնալով, իրաւամբ կը պանծայր Դարդանէլ այդ կայսերական երկրորդ անցմամբ եւ վերադարձով, պանծացնելով միանգամայն համայն Թուրքիան:

ՊԱՐԹԵՒ

Եօղուն-օլուգ (Անթաքիա) 28 Հոկտ. 1898: — *Մեր դպրոցի հանդէսն:* — Ամսոյս 23ին, մեր դպրոցի միամեայ հարցաքննութեանց հանդէսն սկսաւ նախագահութեամբ Արժ. Տ. Աբրահամ քահանայ Հօր, եւ 'ի ներկայութեան երկսեռ խուռն բազմութեան: Ներկայ էին նաեւ տեղւոյս բողոքական աղայնոց Արժ. Պատուելի Ստեփան Մահչեան՝ իւր պարագայիւք եւ Խըտըր-պէյ գիւղի քահանայ Արժ. Տ. Պօղոս, տեղւոյն Թաղ. Խորհուրդն եւայլք: Հանդէսն սկսաւ փոքրիկ տղու մը արտասանած ատենաբանութիւն «Խաչ օգնեա՛ ինձ». ասոր հետեւեցան բարձր կարգի աշակերտաց կողմանէ արտասանեալ ճառերն Թուրքերէն լեզուաւ, մերթ ծնծղաներ եւ հոգեզմայլ երգեր: Ծանրոց արտասանութիւնքն շատ լաւ չէին, ի բաց առեալ երեք պատանիներ: Իւրաքանչիւր կարգ իրենց դասագրքերէն քննուեցան ըստ կարելւոյն: Դասագրքերն են Մայ. լեզու, Ա. Բ. եւ Գ տարիներէ, Թուրքերէն Լէթաիֆի Ա. Բ. մասերէ, Կիւլիստանէ, Քերականութիւն եւ Թուաբանութիւն: Ցաւալի հարցաքննութեանց Գ. Եսայիս Սըլթողեան դպրոցի միամեայ տեղեկագիրը կարդաց Թուրքերէն լեզուաւ, շեշտելով թէ այս ամենը միամեայ աշխատութեան արդիւնք են: Ապա պատուելի Ստեփան ատենախօսեց, նիւթ ունենալով Գիտութիւնն. ազդու եւ պայծառ կերպիւ խօսեցաւ՝ թողլով ներկայից սրտին՝ ուրախ ներգործութիւններ. յաւելեց նաեւ Գիտութեան եւ Զարգացման օգուտները: Ցետ այսորիկ, տեղւոյս դասատուն նիշերը կարդաց. ամենէն աւելի նիշ ստացողներն էին Յովհաննէս, Սիմոն եւ Պետրոս պատանիները: 'Ի վերջոյ կատարելով կատակախաղ արարուած մը «Իգանոս Աղբար», մեկնեցան հրաւիրեալք տանելով իրենց հետ ուրախ տպաւորութիւններ: Սոյն փոքրահասակ պատանիներ, որոց կարդալ գրել կ'ուսուցանեն արդ, մեր գիւղացիք յինա՛ առկընկալու չէին. ամենէն փոքր տղայք անգամ յստակ կերպիւ բառեր կրցան արտասանել՝ շնորհիւ տեղւոյն դասատու Գ. Եղիա Թաշճեանի: Շնորհակալութի՛ւն: Ցիշեալ դասատուն իւր տարեշրջանը լրացնելով կուզէր այլուր դասախօսել, բայց ժողովուրդն համոզեց զնա, որպէս զի շարունակէ իւր պաշտօնն: Նոյեմբերի առաջին օրն մեր դպրոց կրկին պիտի բացուի: Ցաջողութիւն եւ կարողութիւն կը մաղթեմ աշխատողաց համար, որպէս զի ինչպէս այս տարի, նմանապէս, յառաջորդ տարին եւս բարեբաղդութիւն ունենանք տեսնել պանոնք յառաջդիմութեան մէջ:

Ց. Զաքուրեան

Պիղա. 9 նոյ. 1898: — *Ցաւալի լուր եւ ուղեգրութիւն մը:* — Անցեալ շաբթու Տարամանէի թղթաբերը ցաւալի դոյժ մը բերաւ մեզ. Քիւրքճեան Արժ. Տ. Խորէն քահանայ Հօր Երէցկին Թագուհի Խաչատուրեանի մահուան լուրն, որ յետ երկարատեւ հիւանդութեան իւր մահկանացուն կնքեր է ամսոյս 3ին Եչ. օրը ի հասակի 36-37 ամաց: Գրեթէ ամբողջ Պիղայի Հայ հասարակութիւնն մեծաւ ցաւով լսեց այս գոյժն, և տեղւոյս Արժ. Տ. Ադամ Հայրն ալ նոյն կիրակէ օր հոգեհանգստեան պաշտօն կատարեց: Հանգուցեալին վրայ ի՞նչ որ գրենք՝ կ'արժէ, որովհետեւ բնիկ բնիկ ձիրքերով օժտեալ էր. աղքատասէր, կրօնասէր և հեզաբարոյ էր: Կը սիրէր միշտ աղքատին հետ անցան նստիլ և իւր ձեռքով կերակրել: Գալով Արժ. Տ. Խորէն Հօր, արդարեւ Ն. Արժանապատուութեան բաղդն սև է: Անցեալ տարի օգոստոսի վերջերը 15 տարեկան անդրանիկ զաւակն սև հողին յանձնեց, և անոր ցաւէն հազիւ ազատած, ահա անգութ մահը եկաւ ծանրացնել նորա ցաւըն, խլելով արժանաւոր կողակիցն ալ: Հանգուցեալը կը թողու որբ՝ երեք աղջիկ զաւակ, որոց երիցագոյնին՝ օրիորդ Արաքսիի իմաստութիւնը գովանելի է Պիղայի Հայ նախակրթարանի մէջ: Այս առթիւ՝ հանգուցելոյն երեց եղբայրն Ս. Խաչատուրեան էֆէնտի՝ տեղւոյս եկեղեցւոյն ծանրագին գորգ մը նուիրեց և Պաշտօն ու Պատարագ մատուցանել տուաւ: Երկնային մխիթարութիւն կը մաղթեմ Տ. Հօր, հանգուցելոյն զաւակիր մօր, եղբարց, քեռ և համայն ազգականաց համար: = Տարամանէէ բարեկամ մը մեզ կը ծանուցանէ հետեւեալը: «Այս օրերս տեղւոյս ռուսական հիւպատոսի 15-16 ամեայ միակ աղջիկ զաւակն մեռնելով՝ կարգաւ ամեն եկեղեցիներ կը տանէին մեռելադագաղը, որուն կը հետեւէին մեծ հազարի չափ բազմութիւն մը՝ զանազան ազգերէ: Մեռելադագաղը Հայոց եկեղեցին հասնելէ և հոգեհանգիստ կատարուելէ եաքը, Արժ. Տ. Խորէն Հայրն ա՛յնպիսի սրտաճմլիկ դամբանական մը արտասանեց, որ ամենուն աչքէն բոլորաւ արտասուք հոսել են են»: Տ. Խորէն գովելի է միշտ և միշտ: Համբաւաւոր է Տ. Հօր լեզուագիտութիւնն ու ճարտարախօսութիւնը: Ցիշատակութեան արժանի է Տ. Խորէն Հօր բարեսիրութիւնն ու ժողովրդասիրութիւնն ալ: Տեղւոյս վարժարանը երբ խարխուլ վիճակի մէջ կը գտնուէր, 1893ին, ըստ հրահանգի Պատրիարքարանի՝ ժողովրդեան առնար ի ձեռին՝ Զմիւռնիոյ վիճակները՝ Մաղնիսա, Ադհիսար, Գըրգաղաճ, Գրնըք, Պէրկամա, Պանտրմա, և իւր վիճակները, Տարամանէ, Էզինէ և այլն, 7-8 ամիս անընդհատ շրջագայեցաւ, և 50 ոսկւոյ մօտ դրամ մը հանգանակելով տեղւոյս Թաղ. Խորհրդոյ յանձնեց, և նոքա ալ դարձեալ Ն. Արժանապատուութեան օժանդակութեամբ աշխատեցան կարգադրեցին: Որքան երախտապարտ է Պիղայի հայն՝ Ն. Արժանապատուութեան, որ անխոնջ աշխատութեամբ եկեղեցւոյն կալուածներ պատրաստեց, հարստացուց և ննջեցելոց կանոններ դրաւ են են: = Այժմ քաղաքիս նաւահանգիստը՝ Դարա Պիղա կը գտնուի: Տեղւոյս օդը վատառողջ է, նամանաւանդ ծովեզերքը, որուն տեղացիք պատճառ կը համարին մօտակայ քանի մը լիճերը ու ճահիճները: Ասոր ամառ ատեն ջերմ բաւական հիւանդութիւնք կը ծագի. թերեւս այս տարի այնքան չ'էր, բայց նախորդ տարին գրեթէ ամբողջ Դարա-Պիղացին նոյն հիւանդութեամբ կը տանջուէր: Ասոր կան 3-4 տասնեակ

մթերանոցներ, խումբ մ'ալ վաճառականներ, որոց մէջ միայն 2 Հայ կը գտնուին . - Յովհաննէս Տայեան և Սահակեան Խաչատուրեան էֆէնտիներն. Երկուքին գործերն ալ յաջող են։ Այս վաճառականները բաւական մեծ գործեր կ'ընեն. երկուքն ալ հնգական — վեցական մթերանոցներ վարձած են, որ լի են արմտօք։ Տեղւոյս բնակիչք՝ 200-250 տանէ կը բաղկանան. Թուրք՝ Թաթար և Քուրդ. ամէնքն ալ երկրագործութեամբ կը պարապին։ 8-10 խանութ, 2-3 փուռ, և կառավարական գեղեցիկ ապարանք մը կայ, ինչպէս նաև Ընդհ. Պարտուց վարչութեան և հեռագրական ու թղթատարական յատուկ շէնքեր ալ։ Նաւահանգիստը բաւական բանուկ է. շաբաթը երկու անգամ Մախաչալէի վարչութեան շոգենաւները կ'այցելեն։ Իմ գտնուած պահուս 5-6 նաւակ կային, որոց ոմանք ցորեն, ոմանք եգիպտացորեն գնելու վրայ էին։ Նաւահանգիստը քաղաքիս հետ կցուած է յատուկ ուղիով մը, 2-2½ ժամ հեռաւորութեամբ։ Վերջապէս՝ օդէն ի զատ, մեր նաւահանգիստը ամէն մասամբ զարգարուն է։ Մ. Մ. Յ.

Մարզուան. 15 Նոյ. 1898։ =Աղետալի հրդեհ մը եւ զանազան տեղական լուրեր։=Անցեալ 9ին երկուշաբթի երեկոյ, երեկոյեան ժամը 1ին, յորում տակաւին ամէն ոք իր ընտանեաց և զաւակներուն շուրջը բոլորած տրախ ու զուարթ կընթրէր, յանկարծ լսելի եղան հրացանաց բոմբիւնք, որ միայն հրդեհի ժամանակ կարձակուի։ Իւրաքանչիւր ոք սեղանը թողլով ընդոստ դէպ ի փողոց խուժեց, և ահա գիշերապահք տխուր և ուժգին ձայներով կարտասանէին այն աղետալի պարբերութիւնը, որ բազմաց հարստութիւնը իքթեղական մոխիրներու կայտի վերածած է. հրդե՛հ կայ. հրդե՛հ կայ։ Փողոցները խռնող բազմութիւնը ի հեռուստ շուկայի կողմը սոսկմամբ կը նշմարէր ամեհի և կատաղի բոց մը, որոյ նմանը 'ի քաղաքս դուն ուրեք տեսնուած է։ Խանութպանք՝ գրեթէ խելակորոյս՝ բոկոտն և գլխաբաց կը վազէին դէպ ի շուկայ. մի քանի վայրկենի մէջ ամբողջ շուկան լեցուած էր արանց և կանանց բազմութեամբ. հրդեհը ա'յն աստիճան սոսկալի կերպարանք մ'առած էր որ, բազումք խանութնին բանալու ժամանակ չունենալով՝ փեղկերը կը կոտրէին՝ ապրանքնին ազատելու համար։ Տեսնելու էր տիրող խուճապը, ողբն ու կոծ, և աներևակայելի փութկոտութեամբ խանութներու պարպումն. ամէն ոք՝ մէկմէկ բեռնակիր դարձած՝ կը փութար յօգնութիւն իր բարեկամին և ազգականին։ Քաղաքապետը, հազարապետը և կառավարական բոլոր պաշտօնեայք հրդեհին վայրը գալով՝ կաշխատէին ծաւալն արգելուլ. բայց կատաղի հուրը զօգցես արհամարհոտ ակնարկներ նետելով տկար արարածոց գերմարդկային ճիգերուն վրայ, կըսպառնար լափել ամէն ինչ. հրդեհին արագ արագ և կատաղի ծաւալումը ամենուն սիրտը ահով ու դողով լցոյց. այս պատճառաւ գրեթէ ամբողջ շուկան մի քանի ժամու մէջ պարպուեցաւ. սակայն բարեբաղդաբար հով չըլլալուն՝ կարելի եղաւ հրդեհին առաջքը առնուլ՝ մօտակայ շէնքերը փրկելով։ Կրակը գիշերի մինչև ժամը 5ը տևեց։ Մանաւոր շնորհակալութեան արժանի է քաղաքիս Գայմ. պէյի, մանաւանդ հազարապետ Տօբսուն պէյի ցոյց տուած ջանքն ու ճիգ, որ հրդեհին սկիզբէն մինչև վերջը, թէ՛ ինք աշխատեցաւ և թէ՛ քաղաքացւոց աշխատող ժողովուրդը։ Կըսուի թէ հրդեհը ծագում առած է դերձակի մը խանութէն։ Այրած խանութներն շուկային ամենէն շէն ու գեղեցիկ մասն է, որոց թիւը 200է աւելի է։ Ըստ կառավարական քննութեան՝ եղած վնասը 4500 ոսկւոյ մօտ է։ Ի մասնաւորի՝ Հայոց նիւթական և առևտրական վիճակին շատ դառն և ծանր հարուած մը եղաւ։ Այրած տեղերը մի քանի օր յետոյ փոխթոյ ախորժութեամբ շինելու ձեռնարկեցին։ Յուսալի է որ երկու երեք շաբաթէն բոլորովին լրանայ. որովհետև խանութներուն ամէնն ալ փայտաշէն են։ =Այս տարի քաղաքս ուտեստի վերաբերեալ ամէն ինչ չափազանց սուղ են, քանզի դաշտին մէջ տեղի ունեցած ցուրտերը առհասարակ ծանրապէս վնասեցին թէ՛ ծառոց և թէ՛ կանանչեղինաց. իսկ արմտեաց գիները՝ բաղդատմամբ ուրիշ տարիներու՝ կրկինէն աւելի են. ասոր պատճառն ալ երկու է. առաջին՝ հընձոց նուազութիւնը. երկրորդ՝ արմտեաց մեծաքանակ արտածութիւնը։ Աղքատ դասակարգը շատ կը տառապի տիրող թանկութեան պատճառաւ. օրուան վաստակը օրուան ծախուց գրեթէ չբաւեր. եթէ առաջիկայ ձմեռն անցեալին նման երկարատև և սաստիկ լինի, այդ դասակարգին վիճակը շա'տ անտանելի կը դառնայ։ =Այս տարուան աշունը դաշտին պէս գեղեցիկ և պայծառ օրեր բըսւ. մի քանի անգամ տեղացող բարերեր անձրևներն թանկագին բարիք մ'եղան հողագործին. լաւ աշնանային մ'ըրին՝ այժմէն արտերը կանաչազարդ գորգերով զարդարուեցան. եթէ գարունն ալ նպաստաւոր և անձրևաբեր լինի, շատ առատ հունձք մը պիտի ունենանք։ Անցեալ սկիզբը մի քանի օր առատ ձիւն տեղալ և ձմեռ վախցնելու չափ ցուրտ բրաւ, բայց արդ գեղեցիկ և արեգակնային օդ մը կը վայելեմք։ =Տեղւոյս ազգային գործերը հետզհետէ աննախանձելի կերպարանք մը կառնուն. վանական ծանօթ խնդրոյ պատճառաւ Մարզուանի և Ամասիոյ ազգային մարմնոց յարաբերութիւնք գրեթէ խզուած են և երկու քաղաքակցաց մէջ զգալի ցրտութիւն մը կը տիրէ. բանիբուն և փորձառու հովուի մը պէտքն ակներև զգալի եղած է։ Վստահ ենք որ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը ի նկատ առնլով վիճակիս կարևորութիւնը, ընդերկար թափուր չպիտի թողու առաջնորդական աթոռը. առաւել քան երբէք ներկայիս մէջ պէտք ունիմք կարող և գործունեայ Առաջնորդի մը խնամոց։ Վանական, դպրոցական, եկեղեցական և այլ ազգային գործեր երկար ատենէ ի վեր երեսի վրայ թողուած են, որոց լուծումը և կարգադրութիւնը միայն ձեռներեց և ազգասէր Առաջնորդի մը ձեռամբ կարելի է կատարել։ = Ձեր [illegible] քահանայ Տ. Յովակիմեան՝ ար[illegible] տարի [illegible] առաջ հրամանաւ [illegible] Ս. Պատրիարք Հօր փիլոնազրկութեան դատապարտելով ապաշխարանաց ենթարկուած էր։ Այս օրերս ժողովուրդը հանրագրով մը Թաղ. Խորհրդոյ դիմեց, և յիշեալ քահանային թշուառ և արգահատելի վիճակն նկարագրելով՝ խնդրեց թոյլատրել զինքն ի քահանայագործութիւն։ Թաղ. Խորհուրդն ալ խնդիրն տեղեկագրեց յԱզգ. Պատրիարքարան։ Բ. Անեծկեան

Պեռի. 17 Նոյ. 1898։ — Հերքում մը։ — Ներկայ ամսոյ 7 թուակիր՝ գիւղէս Նիկողոս Կ. Ժամկոչեան, Երամ Աղաճանեան և Մ. Գրիգոր Փափազեան ստորագրութեամբ տեղեկագիր առած և հրատարակած էիք։ Գրուած էր թէ գիւղիս մէջ թաղականութեան կնիքի և դիւանախոսութեան մասին ծագած խռովութեանց առթիւ երկու հարիւր անուր անձինք կրօնափոխ ըլլալու պատրաստուած են՝ շնորհիւ Տ. Մեսրովպ քահանայ Պրուսայու։ Ուրեմն յա՛ մե՛ծ Պէնկիւյուն. եթէ իրօք այդպէս ըլլայ, սակայն բոլորովին զրպարտութիւն է։ Ճշմարտութիւնը քիչ մը կուզեմք յայտնել։ Գիւղիս Թաղ. Խորհուրդը իր շրջանին մէջ որբանոցներ, աղբիւրներ, դերեզմանի պարսպատուններ և եկեղեցւոյ պայծառութեան համար վերանորոգութիւն ևայլն շինելէ յետոյ՝ այսօր դպրոցի շինութեան ձեռնարկած է, որ դեռ չէ աւարտած այդ շինութիւն։ Նոյն ամբաստանող անձինք՝ հակառակ թաղականութեան՝ դպրոցին շէնքերը գիշեր ատեն քակեցին։ Կուզէին դպրոցին մէջ տեղէն իրենց թաղեցւոց համար ճանապարհ մը անցընել և թաղականութիւնն ալ արգիլեց, որուն համար՝ կառավարութեան կողմէն քեշֆ եկաւ. նոյն ճանապարհը արժան չսեպեց. նմանապէս՝ Պրուսայու Առաջնորդ Ս. Հօր և վարչութեան կողմէ քննիչներ ղրկուեցան Տ. Մեսրովպ քահանայ հայրն և Տ. Նիկողոսեան Յակոբոս էֆէնտի. նայեցան, իմացան և սառուդեցին որ գիւղին մէջ մեծերէն մինչև ցփոքրն շինուած շէնքերուն և թաղականութեան մասին գոհ և ուրախ են, մեկնեցան ութ օրէն. բայց՝ յիշեալ ամբաստանող և խռովարար անձինք շատ պարսաւուեցան կառավարութեան և ազգին կողմանէ։ Ուրիշ մէկ հնար մը չկրցին գտնել. այլ՝ կրօնափոխ ըլլալու պատրաստ են, բայց՝ ո'չ եղող կայ և ո'չ ալ ըլլող։

Մ. Թ. Պանդխտեան – Աղիխաւն Նալպանտ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բ. Դուռն որոշեր է՝ քննիչներ ղրկել՝ Իզմիտի գաւառի Նալլատէրէ գիւղի Հայ ժողովրդեան հողային խնդրոյն համար, և այս որոշումն հաղորդուեր է Պատրիարքարանի։

— Էջմիածնի Ս. Հայրապետն՝ ըստ առաջարկութեան Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր՝ Տիարպէքիրի Էջմիածնապատկան կալուածոց հասոյթն, 3 տարի պայմանաժամու, տեղւոյն որբանոցին նուիրել հաճեր, և Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն փութացեր է շնորհակալութեան գիր յղել առ Ն. Ս. Օծութիւնն։

— Հիւսնի-մանսուրի մէջ աղջկանց նախակրթարան մը բացուեցաւ՝ Պատրիարքարանի նպաստով։

— Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն՝ Խասգիւղի Գայֆաճեան որբանոցի 32րդ տարեդարձին առթիւ, անցեալ կիւրակէ առտուն գիւղին եկեղեցւոյ մէջ հանդիսաւոր Պատարագ մատոյց, օրհնեց որբանոցին հիմնադիր մայրապետին յիշատակը, բարեմաղթեց Օգոստ. Սուլթանին համար, շաբաթ գիշեր որբանոցին մէջ անցուց, և կիւրակէ ցերեկ նախագահեց՝ որբանոցին մէջ պատրաստուեալ տօնախմբութեան։ Ներկայ էր Աւրանեան Վսեմ. ըՍտեփան փաշա ալ, և պատշաճ ատենախօսութեամբ բաժակ առաջարկեց Ն. Ամենապատուութեան համար։

— Էջմիածնի Ս. Հայրապետը ծանուցեր է Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր թէ՝ ձմեռը Տփղիսի մէջ պիտի անցունէ, և մինչև Մայիս չպիտի կրնայ եպիսկոպոսական ձեռնադրութիւն կատարել։

— Հալէպի առաջն. տեղապահ Գեր. Տ. Պետրոս վարդապետ Ներկարարեան իր մէկ ամսականը, հինգ ոսկի Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր միջնորդութեամբ Սկիւտարի Ս. Յակոբայ Որբանոցին նուիրեր է, առաջարկելով որ Կ. Պոլսոյ և գաւառաց մէջ պաշտօնի վրայ գտնուող եկեղեցականք ամէն տարի իրենց մէկ ամսականը յիշեալ հաստատութեան տան։ Կրօն. Ժողովը իմանալով այս առաջարկութիւնը, գրեր է թէ՝ Կ. Պոլսոյ և գաւառաց մէջ եկեղեցականք, բաց ի մէկ քանիէ, ժողովրդական նուէրներով կը հոգան իրենց պէտքերն. ուստի կարելի չէ պարտաւորիչ ընել այդպիսի առաջարկութիւն մը, այլ հարկ է իւրաքանչիւրին յօժարութեան թողուլ։

— Վանայ կուսակալն՝ կայսերական պալատան գլխաւոր քարտուղարին ուղղեր է հետևեալ հեռագիրն՝ Նոյ. 13 թուով։ — "Ձեր վսեմութեան Նոյ. 11 թուով հեռագիրն հիմա հասաւ. թերթերուն խմբագրուած ըլլալուն պատճառաւ։ Գոհութի՛ւն Աստուծոյ, ո'չ Վանայ և ո'չ նահանգին շրջանակին մէջ այնպիսի անկարգութիւն մը, և ա'յն պատճառաւ սպանման դէպք բնաւ տեղի ունեցած չէ։ Շնորհիւ Նորին կայսերական մեծութեան հաստատեալ ներկայ անդորրութիւնը՝ վերջին տարիներս չտեսնուած գոհացուցիչ աստիճանի մէջ կը գտնուի։"

— Արմաշի դպրեվանքի փոխվանահայր Գեր. Տ. Եղիշէ Նորատունկ եպիսկոպոսն՝ Էջմիածնէ վերադարձաւ մայրաքաղաքս և քանի մ'օր ետք դնաց պաշտօնավայրը։

— Բ. Դուռն գրած է Պատրիարքարանի, թէ այսուհետև ո'չ միայն առաջնորդաց, այլ նաև առաջնորդական տեղապահաց համար Պէրաթ (հրովարտակ) առնուլ պէտք է, և դատական ու կրօնական նախարարութեան յանձնարարականով չղրկել։

—Պալըքեսիրի ազգային վարչութեան կողմանէ ծանուցուած է Պատրիարքարանի թէ՝ վերջին հրդեհէն այրած տուներուն 110ը Հայոց կը վերաբերին, թէ եկեղեցւոյն երեք կալուածներն, վարժարանն ու ընդակատունն ալ հրոյ ճարակ եղած են, և թէ բազմաթիւ Հայ ընտանիքներ անպատսպար ու օգնութեան կարօտ մնացած են։ Պատրիարքարանը փութացաւ՝ կայսերական կառավարութեան դթութեան շնորհն հայցել։

— Պանտըրմա-Պալըքէսիրի առաջնորդական տեղապահ Վահան Վ. Յակոբեան, որոյ ընթացից դէմ վիճակին գրեթէ ամէն կողմերէն դանգատանաց ձայներ բարձրացած էին, վերջապէս հրաժարեցաւ, Պատրիարքարանն իսկոյն ընդունեց հրաժարականը, և վիճակին առժամանակեայ հովուութիւնը յանձնեց Սամիրճեան Գեր. Տ. Տիմոթէոս Սրբազանի, որ արդէն Պալըքեսիր կը գտնուի անձնական գործով։

— Խասգիւղի Գայֆաճեան որբանոցի պարտուց ի նպաստ հանգանակութեան համար՝ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն ժողովականաւ տումար յանձնեց որբանոցին տնօրէն Երանուհի մայրապետի։

— Կրօն. Ժողովը Էջմիածնէ ծանօթութիւն խնդրած է Իւթիւճեան Տ. Գէորգ եպիսկոպոսի ի Ռումանիա և ի Պուլկարիա հոգևոր հովուութեան իրաւասութեան սահմանին վրայ։

— Դայաքէրիի Ս. Դանիէլ վանուց վանահայր Տ. Սահակ եպիսկոպոս Պատրիարքարան գրեր է՝ վանքին 14 տարուան ի վեր հաշուեցուցակն, յորմէ կիմացուի թէ վանքը այդչափ ժամանակի մէջ 75000 ղրշ մուտք, և 113000 ղրշ ելք ունեցած է։ Արդեօք 14 տարի առաջ ո'րչափ ել ու մուտք ունի եղեր այս վանքն...։

— Պիլէճիկի Կրօն. ու Քաղաքական Ժողովոց ընտրութիւնք վաւերացան Պատրիարքարանէ։ Կրօն. Ժողովոյ ատենապետ ընտրուեր է Աւագեան Արժ. Տ. Խորէն աւագ քահանայ, ատենադպիր՝ Աւետեան Արժ. Տ. Յովհաննէս քահանայ. Քաղաքական Ժողովոյ ատենապետ՝ Յովակիմեան Թովմաս էֆէնտի. ատենադպիր՝ Թիւթիւնճեան Գրիգոր էֆէնտի։

— Գերմանիոյ կայսրը՝ Երուսաղէմայ Ս. Յակոբեանց վանուց տնօրէն Ժողովոյ ատենապետ Մադթէոսեան Արժ. Տ. Ղևոնդ վարդապետի՝ Գուրն տը Բրիւս պատուանշանի երկրորդ աստիճանը, և Թարգման Բէշիշեան Տ. Վահան վարդապետի՝ չորրորդ աստիճանը ընծայած է։ Հաճութեամբ կը շնորհաւորեմք Տ. Ղևոնդ վարդապետն՝ որ բազմամեայ ժամանակէ ի վեր կարևոր պաշտօններ կը վարէ վանքին մէջ. ուսեալ ու գործունեայ եկեղեցական մ'է, և օգտակար հանդիսացած է։

— Վսեմ. Յովհաննէս էֆէնտի Նուրեան՝ որ Բերայի Նորընտիր Թաղ. Խորհրդոյ անդամոց գլուխը կը գտնուէր և ատենապետ ընտրուած էր իր պաշտօնակիցներէն, հրաժարեր է և կը պնդէ հրաժարականին վրայ։

—Գոհութեամբ կը հրատարակեմք թէ՝ Սալխաէի աստիճան և չորրորդ աստիճանի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ հաչակա-

ւոր ապագրապես Սէրվիչէն է֊փէնտիի։

— Ցատաբճան դայմագամու֊թեան բարձրայու Մինաս էֆէն֊տի Նմիրեան, մեր վաղեմի սիրելի բարեկամն, որ բազմածանօթ է իբրև առաջնակարգ անասնաբոյժ, որ չատ ժամանակէ իվեր պետական վարժարանաց մէջ անասնաբու֊ժութեան դասախօս է, ունի այդ֊կարևոր ճիւղին վրայ հմտալից ու օգտակէտ հրատարակութիւններ, պարգևի արժանացած, ունի լրա֊գրիս մէջ ալ բազում ընտիր յօդ֊ուածներ, և իբրև հեղահամբոյր ու քաղցրաբարոյ անձնաւորու֊թիւն՝ սիրելի ու մեծարելի հան֊դիսացած է։ Կը շնորհաւորեմք խնդութեամբ մեծաւ։

—Օգոստ. Սուլթանն հաճեցաւ առաջին ատաբճանի Օսմանիյէ պատուանշան շնորհել Բ. Դրան խրատագէտ խորհրդական Վսեմ. Գաբրիէլ էֆէնտի Նորատունկեան, ի նշան իւր կայսերական բարձր գոհունակութեան։

—Անցեալ շաբաթ օր լրագիրս չհրատարակուեցաւ՝ տօնին պատճա֊ռաւ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սէրվէթ լրագիրն՝ առ ինքն ուղղեալ մասնաւոր հեռագրէ մը առնլով կը ծանուցանէ թէ՝ Վա֊նայ նահանգին ամէն կողմերն կա֊տարեալ անդորրութիւն ու ապա֊հովութիւն կը տիրէ։

—Վանայ ժանտարմայից փոխ֊հրամանատար հազարապետ Հա֊ֆըզ Ահմէտ Համտի էֆէնտի՝ հր֊րամանաւ կուսակալին, ելեր է շրջագայիլ քննել նահանգին քա֊նի մը կողմերը։

— Պրուսայի գաւառական լը֊րագիրն ծանօթութիւններ հրա֊տարակած է Պալըքէսիրի վերջին հրդեհին վնասուց վրայ։ Բոլոր վնասն՝ 25000 լիրայի չափ է, որոյ 15835 ը՝ Հայոց է, և օգնութեան կարօտ մնացող 400 անձանց 270ը Հայ են։

—Կ. Պոլիս, Սիւլէյմանիյէի կող֊մը ընդարձակ գետնի մը վրայ, մահմետականաց համար երկսեռ֊ուբանից մը պիտի շինուի։

—Մուհիթէօր լրագիրն հրա֊տարակած է թէ՝ Լօզօֆէթ պէյ ծանուցած է Ցունաց Պատրիար֊քին, յունական բարեպաշտական հաստատութեանց կալուածոց խնդրոյն գոհացուցիչ կերպիւ կարգադրուած ըլլալը։

— Սապահ լրագիրն գրած էր թէ՝ որոշուած է որ Իմամներուն ու Մըխթարներուն տուած Իլմու֊խապէրք այսուհետև Պատրիար֊քարանաց վաւերացման չենթարկ֊ուին։ Իսկ Իգտամ լրագիրն ընդ֊հակառակն կը ծանուցանէ թէ՝ որոշուած է որ այսուհետև Իմամ֊ներուն ու Մըխթարներուն վաւե֊րացման չենթարկուին Պատրիար֊քարանաց ու Խախամարանի կող֊մանէ Ցէրալի, Ինթիգալի ու Միւ֊րուրի համար տրուած Իլմուխա֊պէրներն։

—Արքունի նաւարանի մէջ մե֊ծաւ փութով կ'աշխատին՝ Խիւ֊տավէնտիկեար ու Ապտիւլ Գատէր անուններով երկու զրահաւորաց շինութեան համար։

— Նէմէնի կուսակալն Նոյ. 18 թուով հեռագրեր է թէ՝ զինուորք գրաւեցին Շահէլ ու Ֆէզին ա֊նուն ամուր գիւղերն և ուրիշ ա֊մուր գիւղեր և ցիրուցան եղան ապաստակը, և թէ՝ մեծ յաջողու֊թիւն է այս, որովհետև տարիէ մը ի վեր գժտութեանց ու խառնակութեանց պատճառ կըլ֊լային այդ տեղերն։

— Պոլկարաց էքզարքն ու այլ պոլկար գործակատարն անցեալ կիւրակէ Ֆէնէր գացին տեսակցե֊լու Ցունաց Պատրիարքին հետ։

—Աւստրիական դեսպանն՝ անց֊եալ կիւրակէ, և գաղղիական գործակատարն երկուշաբթի խառ֊նական դեսպանին այցելեցին։

— Անանիայի կուսակալն ներ֊քին գործոց նախարարին գրեր է թէ՝ պէտք է Գօզանի Ֆէքէի, Օս֊մանիյէի, Հաճընի ու Փայասի գաւառակներէն արմաւեաց ար֊տածութիւնն արգիլել, այն կող֊մերն այս տարի արմաւեաց նուա֊զութիւն ըլլալուն համար։

—Կրետէի կարօտելոց համար՝ Օտէսսայէ դարձեալ արմտիք ղրկուեր է։

— Ծամի մէջ Գերմանիոյ կայ֊սեր ընծայեալ դրօշ, սուր, հին զէնքեր, եայլն, Պէյրութէ ճան֊բայ հանուեր են դէպ ի Պէրլին։ Այս ընծայից մէջ նշանաւոր է Սուրիոյ կուսակալ Նազիմ փաշա֊յի կողմանէ տրուածն։ Կայսրը Նորին վսեմութեան ապարանքին ընդունելութեան դահլիճին զար֊դարանաց համար ըլլալով՝ իրեն նուիրուեր են, և կայսրն ալ փո֊խադարձաբար Նազիմ փաշայի ընծայեր է ադամանդազարդ ծը֊խատուփ մը։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Կ. Պոլիս. 28 Նոյ. 1898

Օսմանեան Քօնսօլիտէ	25-06
Ռումէլիի Երկաթուղի Ֆրանք	111-62
Թրամուէյ	Լ. Օ. 870
Մէճիտիյէ	108-02
Օսմանեան լիրան 100 դրուշէն	
Մէթալիք	95-50
Հինգնոց	102-08
Վեցնոց	102-20
Ռուսլի Թղթադրամ	8-54
Ռուսիոյ Բոլ.	90
Գաղղիական լիրա	87-21
Անգղիական	110-32
Գրիվից	51-05

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

=Աւստրիոյ-Հունգարիոյ Ֆրանսուա Ժօզէֆ կայսեր գահակալութեան յիսնամեայ տարեդարձի հանդէսն կատար֊ուեցաւ անցեալ հինգշաբթի։ Թէ֊պէտ կայսեր սգակրութեան պատ֊ճառաւ, պալատական հանդէսներ չկատարուեցան, սակայն ժողո֊վուրդն ամէն ուրեք հանդէսներ կատարեց, մեծարանաց ցոյցեր ըրաւ ցերեկ ու գիշեր, երկու երկ֊րայ մայրաքաղաքներն և գրեթէ բովանդակ երկիրներն չքեղապէս զարդարուեցան, ուղերձներ տըր֊ուեցան կայսեր, եկեղեցեաց մէջ բարեմաղթութեանց աղօթքնու֊թիւններ եղան, և ժողովրդական մեծապատիւ հանդիսականութիւն֊ներ՝ ի յիշատակ տարեդարձին, կրօնական և այլ հաստատութիւն֊ներ կառուցանելու համար։ Վե֊հապետք Եւրոպիոյ շնորհաւորու֊թեան հեռագրեր ուղղեցին առ Ֆրանսուա Ժօզէֆ կայսրն, կրօնա֊կան արարողութեանց ներկայ գտնուեցան և անձամբ աւստրիա֊կան դեսպանատունները գացին շնորհաւորեցին։ Մեր Օգոստ. Սուլթանն ալ, առ Ֆրանսուա կայսրն շնորհաւորական հեռագիր ուղղեց, և աւստրիական դեսպա֊նատունը ղրկեց իւր վեհաշուք որդին՝ պալատական բարձրաստի֊ճան պաշտօնատարաց հետ։ Մեր Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն ալ՝ իւր Գեր. Փոխանորդ Արքեպիս֊քոպոսը մի վարդապետաց հետ ղրկեց առ աւստրիական դեսպանն ի շը֊նորհաւորութիւն։ Ֆրանսուա Ժօ֊զէֆ կայսրն՝ այս առթիւ՝ ներումն շնորհեց բազմաթիւ դատապար֊տելոց, և զանազան աստիճանի պաշտօնեաններ ընծայեց կայսե֊րական աղդատահմի անդամոց, պալատական, վարչական՝ զին֊ուորական ու ժողովրդական մե֊ծամեծաց։

=Գերմանիոյ, Ամերիկայի եւ Ճաբոնի խորհրդարանները բացուեցան այս շաբթու։ Գերմանիոյ կայսրն ինքը կարդաց բացման ճառը։ Գո֊հունակութեամբ ու գովութեամբ ծա֊նուց՝ ի Թուրքիա իրեն ու կայսրու֊հւոյն եղած ուրախալի ընդունե֊լութիւնը, և յոյս յայտնեց թէ՝ Արեւելքի մէջ գերմանական շա֊հուց օգտակէտ պիտի ըլլայ իւր այդ այցելութիւնը։ Ըսաւ թէ բո֊լոր տէրութեանց հետ Գերմանիոյ բարեկամական յարաբերութիւնք փոխուած չեն, և գերմանիոյ աշ֊խարհակալական ընթացքն՝ խա֊ղաղութեան անխրդով պահպա֊նութիւնը կէտ նպատակի ունի։ Անգղիոյ հետ ալ՝ բանակն աւելի զօրացնելու տրամադրութիւն֊ներ պարունակող օրինագիծ ծրագրեր պիտի մատուցուին։—Ա֊մերիկեան խորհրդարանին մէջ նախագահին պատգամագիրը կար֊դացուեցաւ, որով ծանուցուած է թէ Սպէյը քաջաբար իւ վճարելի մէջ կը գտնուի, որով վերջին պա֊տերազմը պատմուած և 100 հա֊զար զօրաց միայն բանակի մը կազմութեան և ծովային զօրու֊թեան յաւելման պէտքը առա֊ջարկուած է։ — Ճաբոնի կայսրը անձնական ակարութեան պատ֊ճառաւ չկրցաւ ներկայ գտնուիլ խորհրդարանին բացման։ Գահա֊ճառին փոխաք յայտնած է որ երկրին ելմտական վիճակին աւե֊լի զարգացման համար խնամ տարուի, և առևտրական նոր դաշնադրութիւնք հաստատուին։

= Չինաստանի վրայ ծանր լուրեր կը տրուին։ Կը կարծուի թէ օտար զինուորներով բոլորովին պիտի գրաւուի մայրաքաղաքն Բէքին, ուր արդէն դեսպանատանց պաշտ֊պանութեան համար օտար զօրքեր կը գտնուին, և Ճաբոնէ ալ 32 զինուորք հասած են այս օրերս։ Կըսուի թէ՝ այժմ բովանդակ մայրաքաղաքին մէջ ահ ու դող տիրած է, և դեռ կը չարունակ֊ուի բարեկարգութեանց թելա֊դրիչները գլխատուութիւնը։ Մինչդեռ մէկ կողմանէ կառավա֊րութիւնը ժողովրդեան կը պատ֊ուիրէ զգուշանալ քրիստոնէից վը֊րայ յարձակումէ, միւս կողմանէ ժողովուրդը գրգռող յայտարա֊րութիւններ կը տեսնուին, և զին֊ուորներ կ'երթան կը միանան ա֊պստամբաց հետ։— Իբրև վերջին կարևոր լուր մ'ալ կը յաւելումք թէ Գաղղիոյ կառավարութիւնն ալ վերջնագրով մը փոխարինու֊թիւն կը պահանջէ Չինաց կառա֊վարութենէն, և ընդհանրապէս հաւանական կը համարուի որ Գաղղիա ալ Չինաստանէ մեծ մաս մը պիտի գրաւէ։

=Պուլղարիոյ նախարարաց ժո֊ղովն, երեսփոխանաց ամանց ա֊ռաջարկութեամբ, անօրինէր է չը գործադրել ներքին գործոց նա֊խարարութեան մէկ որոշումն, ո֊րով կիւրակէ օրերը գոց պիտի մնային խանութները։ Արդ՝ Սո֊ֆիայի վաճառականք՝ որ գժգոհ են նախարարաց այն անօրինու֊թենէն, կ'աշխատին որ նախարար֊ութեան որոշումն գործադրուի, և կը֊պատճառեն դիմադրել ամենայն զօ֊րութեամբ։ Նախարարաց ժողովն՝ խորհրդարանին պիտի առաջարկէ վերջնական կանոնադիր մը հաս֊տատել։

=Ռուսիոյ կայսրն՝ կէս միլիոն ռուբլի նուիրեր է քանի մը նա֊հանգաց սովատանջ կարօտելոց համար։

= Գաղղիոյ նախկին նախարար վախճանեալ Գարնոյի վախճանեալ ամուսին տիկին՝ գոհարեղէնք, զոր իւր բաղձանաց՝ վաճառուե֊ցան, և դրամն յանձնուեցաւ բարե֊պաշտական հաստատութեանց։ Այդ գոհարեղէններն 120 հազար ֆրանքի գներ է մէկը, անունը ծածկելով։

=Անցեալ շաբաթ ու կիւրակէ օրերը Ամերիկայի Ատլանդեան եզերքն ձեան ահագին փոթորիկ մը պատահելով՝ Պօսթոնի մէջ 12 հոգի մեռեր և բազմաթիւ նաւեր փճացեր են։

= Սպանիոյ Գուադեր նահան֊գին մէջ՝ Ֆէալօյի նաւարանը բոլո֊րովին այրեցաւեր եղեր է։

= Գերմանիոյ Ալզաս - Լօրէն նահանգի մէջ՝ Ֆրէտէրիկ Պրոմմէյ անուն կալուածատէր մը խեղդա֊մահ ըլլալով՝ 19 և 15 տարեկան աղջիկ֊ները, երբ կը քնանան եղեր, կա֊ցինով սպաննելէ ետքը՝ ինքզին֊քը կախեր է։

= Պուլղարիոյ իշխանութիւնը 35 միլիոն ֆրանգ փոխ կ'առնու Վիէննայէ։

= Եգիպտոսի իշխանութիւնը պատրաստեր է առաջիկայ տար֊ւոյ ելմտական հաշուեկշիռն։ Մուտք՝ 19 միլիոն 600 հազար, Ելք՝ 10 միլիոն 360 հազար եգիպ֊տական լիրա։

=Ի Բորթ-Արթիւր (Չինաս֊տան) ռուս զինուորական պաշ֊տօնեայք՝ եօթը Ճաբոն լրտես բռներ դատեր և մահուամբ պատ֊ժեր են։

= Գաղղիոյ երեսփոխանական ժողովն որոշեր է՝ 50է մինչև 1000 ֆրանք տուգանք առնուլ ա՛յն գործարանապետէն, որ 10էն 1է աւելի օտարազգի գործաւոր ու֊նի, և օտարազգի գործաւորները՝ 5 ֆրանք ամսական տուրք ենթար֊կել։

= Պուլղարիոյ քաղաքամայր Սօֆիայի մէջ պատրաստութիւն֊ներ կըլլան Գարատաղի իշխանին համար, որ մօտերս պիտի այցելէ։

= Նիւ-Եորքի մէջ (Ամերիկա) գիշեր ատեն հրդեհ պատահելով, 3 ժամ տևեր և մէկ միլիոն տոլարէ աւելի վնաս եղեր է։

=Գաղղիոյ ծերակոյտը կը խոր֊հի՝ մահուան պատժոյ հրապարա֊կաւ գործադրութիւնն արգիլել, և անպատեհութեանց վերջ տալ։

=Գորսիքայի Գօլթէ քաղաքի մէջ թղթատարական ցրուիչ մը, Մօրէն անուն, որ կինը սպաննե֊լուն պատճառաւ բանտարկուեր է,-ինքզինքն սպաննելու համար գլուխը բանտին երկաթներուն զարնելով չարաչար վիրաւորեր է, բայց բանտապահք հասեր մահ֊ուանէ արգիլեր և խիստ հսկողու֊թեան ենթարկեր են։ Այնուհետև Մօրէն անօթութեամբ մեռնիլ ո֊րոշեր, և յաջողեր է գործադրել այս որոշումն։ Բռնի տրուած ու֊տելիքները կը փսխէ կը հանէ եղեր։

= Երկու ճաբոն չոգենաւուց մէջ ընդհարման սոսկալի դէպք մը պատահելով՝ մին, Լիակալա-Մարօ անուն, խորյն անդնդատայլ եղեր և 70 հոգի ընկղմեր են. միւսն՝ Քիօսօի Մարօ՝ յաջողեր է ազատել ընկղմեալ չոգենաւուն ճամբորդներէն 130 հոգի, որոց մէջ է ընկղմեալին նաւապետն ալ։

ԱՅՍ ԵՒ ԱՅՆ

ՕԳՏԱԿԱՐ ԽՕՍՔԵՐ

Ցաջողութիւն եւ ձախորդութիւն՝ երկուքն ալ մշտատեւ չեն։

—Երբեմն յիմար մը ա՛յնպիսի հար֊ցում մը կ'ընէ, որ եօթն իմաստունք չեն կրնար պատասխանել։

—Ունկնդրաց արտասուքը՝ քարոզ֊չին համար մեծ գովեստ մ'է։

—Այն որ թշուառութեամբ չէ ապ֊րած, դժուարութեամբ ցաւակից կըլ֊լայ։

—Ցուսահատութիւնը՝ վատ մարդոց քաջութիւնն է։

—Աներեւութիւնը տեսակ մը յան֊դըգնութիւն է, որ երբեմն գործունէ֊ութիւն եւ խելացութիւն կը կարծուի։

—Զունեցած ձախորդութիւնդ ալ մէկ մէկ յաջողութիւն սեպէ, եւ ու֊րախ եղիր։

—Աշխարհի ամենախարթամն ան֊գամ՝ բանի մը մուրացկանն է, այն է՝ —պատուոյ եւ փառաց։

—Ցիմար է այն մարդը, որ կը ջա֊նայ ցուցնել ինքզինքն ի՛նչ որ չէ։

—Ընդհանրապէս երեք տեսակ տը֊գէտ կայ. առաջինը այն՝ որ գիտէ, եւ չգիտեր որ ինք բան մը գիտէ. երկ֊րորդը՝ չգիտեր, բայց անտեղեակ է թէ չգիտեր. իսկ երրորդը՝ գիտցածէն աւելի ցուցնել կուզէ ինքզինքը։

—Մարդիկ՝ պատկերով Աստուծոյ, խօսքով՝ հրեշտակները, իսկ չատ ան֊գամ գործքով սատանաները կը նմանին։

—Պատուհանը՝ աւազակներու դու֊ռն է։

—Ի՛նչ որ պարզ չէ, գեղեցիկ չէ։

—Ամենուն հետ՝ աղնուաբարոյ, բայց քիչերուն հետ ընտանի պէտք է ըլլալ։

—Երբ բարութիւն կ'ընես, երկու֊սրիք միանգամայն ըրած կըլլաս. նախ՝ բրած բարիքդ, երկրորդ՝ առով դաս մը տուած կըլլաս բարերարեալիդ, որ ինքն ալ օրինակիդ հետեւի։

—Հին սովորութիւնը՝ օրէնք կըլլայ։

—Ծառայն՝ համբերող, եւ տէրը վեհանձն պէտք է ըլլայ։

—Ուր որ ամօթ չկայ, անդ վախ մ՚ փնտռեր։

—Շատերն են ուսանող, բայց քի֊չերն են՝ ուսեալ։

—Մահուան ի՛նչ ըլլալը առաջին ան֊գամ կ'իմանանք, երբ մեր սիրականին վրայ կ'ըլլայ։

—Կիները երբ հաճելի ըլլալու սա֊րիքը անցուցած են, աստուածասէր կըլլան. կերեւի թէ անոնք Աստուծոյ ներողութեան շատ կը վստահին, վասն զի ի վերջէ անոր կը նուիրեն ի՛նչ որ մարդիկ ա՛լ չեն ուզեր։

—Եթէ սատանան սիրելու կարող ըլլար, չար ըլլալէ կը դադրէր։

—Ցիշողութիւն չունեցողը՝ մտածել չփրեր։

—Բաղդը գողի նման պատուհանէն կուգայ, բայց երբ անտարբեր գտնը֊ուիս, դուռնէն կը փախչի։

—Զկայ մէկը, որ բաղդը անոր ե֊րեսին ժպտած չըլլայ, բայց շատ քի֊չերն են որ զգացած են նորա ժպիտը։

—Մեծ արժանիք մը ունեցող մարդ մը երբէք տգեղ չէ. անոր անունը յիշուելուն պէս մարմինը կը մոռցուի։

—Գովեստներու արժէքը՝ զանոնք տուողներու արժէքէն կը չափուի։

—Լսելու մէջ՝ առաջին, իսկ խօսե֊լու մէջ վերջին եղի՛ր։

—Կին, խաղ եւ գինի,—երեք բա֊նալիներ են դժբաղդութեանց դուռնե֊րը բացող. ուստի այս երեքին հետ միշտ զգուշութեամբ վարուէ։

Մ. ԱԹԵՆԱՍ

×× Թղթատար աղաւնիները։ — Ցայտնի է թէ՝ Եւրոպիոյ ու Ամե֊րիկայի մէջ երթևեկող թղթատար մեծ չոգենաւները երբ մեքենա֊յի խանգարում ունենան կամ ու֊րիշ արկածի մը պատահին, և չը֊

կրնան շարունակել իրենց ճամբան, հեռուէն անցնող շոգենաւներէն օգնութիւն խնդրելու համար գրուած թղթիկներ շիշերու մէջ կը դնեն ու ծովը կը նետեն։ Յիշեալ երկու երկրաց մէջ շոգենաւներ բանեցնող մեծ ընկերութիւն մը՝ որ ժամանակէ մը ի վեր կը փորձէր՝ աղաւնիի միջոցաւ օգնութիւն խնդրել ի հարկին, յաջողեր է այս փորձին մէջ՝ անցեալները առաջին անգամ գործածելով Պրիթանիա անուն շոգենաւէն։ Օգնութիւն խնդրող 5-6 նամակ աղաւնիներու միջոցաւ շրջակայ վայրերը ղրկեր է։ Աղաւնիներուն մեկնելէն 5-6 ժամ ետքը Պրիթանիա շոգենաւէն տեսեր են մեծ շոգենաւ մը գալը, և երբ մօտեցեր է այդ շոգենաւն՝ նաւապետը ցուցեր է աղաւնիին տարած նամակն։ Աղաւնիներուն վերը՝ իրենց ուղեւորութեան առաջին օրը, երեքն՝ հետեւեալ օրը ի Գաղղիա իրենց աղաւնոցը հասեր, և ութն ալ՝ իրարմէ քանի մ'օր տարբերութեամբ՝ Գաղղիա դացեր են։ Այսպէս հաստատուած է, որ Ամերիկայէ յեւրոպա աղաւնիներու միջոցաւ հաղորդակցութիւն ընել կարելի պիտի ըլլայ։ Գաղղիայէ ուղեւորեալ շոգենաւ մը, ուղեւորութենէն երկու օր ետքը պիտի կրնայ ծանօթութիւն հաղորդել Գաղղիոյ, և ամերիկեան եղերքը չմօտեցած՝ երկու օր առաջ ցամաքը լուր հասցնել։ Հետեւաբար՝ Թրանս-Ատլանդիկի մեծ շոգենաւներն, որ Ամերիկայի ու Եւրոպիոյ միջեւ ուղեւորութիւնը 8 օրէն կը կատարեն, միայն 4 օր չպիտի կրնան ծանօթութիւն տալ իրենց ընթացքին ու վիճակին վրայ։

××**Երեսնամեայ բանտարկեալ մը**, ծիլանի անուն, Սարաենիոյ գիւղի մը բնիկներէն, արձակուեր է։ 24 տարեկան եղած ատեն սպանութեան դէպքի մը պատճառաւ ձերբակալուեր է։ Սպանեալն՝ օրհասական վիճակին մէջ՝ խօսելու անկարող՝ գլուխը շարժեր է, և այս շարժումն՝ ծիլանիի մեղապարտութեան բաւական ապացոյց համարուելով՝ 30 տարի բերդարգելութեան դատապարտուեր է, երբեք կարեւորութիւն չտրուելով իր խօսքերուն։ Խեղճին դատապարտութեան ժամանակ, կինը՝ որ յղի է եղեր, զաւակն ծնանելէն ետքը՝ սաստիկ վշտէն մեռեր է։ Կառավարութիւնը 25 տարի ետքը առաջեր է անմեղութիւնը, և արձակեր է։ Նո՛ր տեսաւ համբուրեց երեսնամեայ որդւոյն երեսները։

××**Երազն ստոյգ կ'ըլլա՞յ։** — Սիպերիոյ մէջ Բօնտաշէֆ անուն մարդ մը երազին մէջ տեսեր է թէ՝ Տօմինգօ գիւղի մէջ հինաւուրց նոճիի մը ներքեւ գանձ մը կայ։ Առաւօտուն գիւղացւոց հաղորդելով այն երազն՝ գացեր փորեր, մետաղ մը յերկան հաներ, և մէջը գտեր են բազում ադամանդ ոսկի ու արծաթ և գոհարեղէն։ Շատ ուրախացեր են, բայց կարճատեւ եղեր է ուրախութիւնը, որովհետև կառավարութիւնն իմանալով գրաւեր է զանոնք, և երազն՝ որ իրականացած էր, դարձեալ իբրև պարզ երազ մնացեր է։

××**Անգղիոյ մէջ իգական սեռն** միայն գեղարուեստից զբաղիլը բաւական չհամարիր։ Կիներ ու օրիորդներ կը գտնուին վաճառականութեան, սեղանաւորութեան և այլ այսպիսի գործառնութեանց մէջ։ Լոնտոնի մէջ տիկին մը մեծ դրամատուն մը հաստատած է։ Շատ անուանի է օրիորդ մը, Գինման անուն, որ 10 տարիէ ի վեր Լոնտոնի բոլոր հանրակառաց հրակողութեան պետն է, ամենայն յաջողութեամբ կը վարէ այդ պաշտօնը, և տասնամեայ տարեդարձին առթիւ հանրակառաց պաշտօնեայք ընծայք տուին ու ընծայ մը մատուցին իրեն։ Այս օրիորդն մանկամարդ ու գեղեցիկ է. իր հրամանին ներքեւ կը գործեն 1200 պաշտօնեայք. ինքն օրիորդն կը կարգէ պաշտօնեայ, կ'արձակէ, կը բարձրացնէ ու կը վարձատրէ։ Ասոր եղբայրը Լոնտոնի մէջ նորաձեւութեանց վաճառական մ'է։

××**Ցոյսը կամ հաւատքը** մեծ ազդեցութիւն կրնէ հիւանդ մարդուն վրայ։ Փարիզի բժիշկներէն Բօլ Էմիլ այսպիսի վերնագրով նոր գործ մը հրատարակած է մօտերս։ Երբ հիւանդ մը, կըսէ, կը հաւատայ թէ պիտի առողջանայ, այս հաւատքը կը դիւրացնէ և կը փութացնէ իրեն տրուած դեղերուն ու դարմաններուն ազդեցութիւնը։ Այս տեսութեամբ՝ բժշկին կողմանէ հիւանդին ուղղեալ յուսալից խօսքերն մեծ կարեւորութիւն ունին։ Տօքթօրը կը յայտնէ թէ՝ նոյն ինքն հիւանդն է իր գլխաւոր բժիշկը. եթէ հաւատայ որ պիտի բժշկուի, և որ յօրէ առողջանալու վրայ է, դեղերն ու դարմաններն աւելի դիւրին ու արագ ազդեցութիւն կը գործեն։ Օրինակի համար՝ մէկուն գլուխը կը ցաւի. եթէ սկսի լալ և ըսել թէ այս ի՞նչ ցաւ է, այս ի՞նչ վիշտ է, արդարև կ'աւելնայ տագնապն, որովհետև գլխուն ցաւուն հետ կը դրդուէ միւս անդամներն ալ. սակայն եթէ սենեկի մը մէջ առանձնանայ, և այս ցաւն ոչինչ է, այժմ իսկ կ'անցնի, ըսէ ու քանի մը ժամ քնանայ, արթննալէն ետքը կը տեսնէ որ գլխուն ցաւը բոլորովին անցած է։ Հաւաստի է որ հիւանդին վրայ աւելի ազդեցութիւն կ'ընեն զուարթադէմ և քաջալերող բժշկի մը դարմաններըն, քան խոժոռադէմ և դաժանաբարոյ բժշկի մը։ Հիւանդին վրայ՝ բժշկին խօսքերը տուած դեղերէն աւելի ազդեցութիւն կը գործեն։ Բժշկին պարտքն է՝ իր վարկենական այցելութեան ժամանակ, յոյս՝ խրախոյս և այժ սրտող խօսքեր արտասանել. եթէ այսպէս չընէ՝ դեղերը ակնկալեալ աստիճանաւ ազդեցութիւն չեն ունենար։ Ցայտնի է որ տօքթօրին յանձնարարուած այս եղանակն ուղղակի ներգործութիւն չունի բուն հիւանդութեան վրայ, բայց կրնայ հիւանդը զօրացնել՝ հիւանդութեան աւերմանց դիմադրելու համար։

××**Անգղիոյ մէջ կաթ ու թոքախտ։** — Անգղիոյ մէջ սպառած կաթին մեծ մասն՝ օտար երկիրներէ, մանաւանդ Գաղղիայէ՝ Պելճիայէ ու Հոլանտայէ կը ներածուին։ Անգղիական լրագիրք ժամանակէ մը ի վեր կը գանգատին, թէ առողջապահական պաշտօնեայք բուն արժանեաւն չեն քններ այդ օտարամուտ կաթերն։ Անգղիոյ երեւելի բժշկաց մին՝ Պիշարտ՝ վերջերս Լոնտոնի մէջ կաթի խնդրոյն վըրայ խօսելով՝ դիտել տուած է, որ վերջին կէս դարու մէջ առողջապահական միջոցներուն զարգացման շնորհիւ զանազան հիւանդութեանց պատճառած տարաժամ վախճանմունք նուազած են, բայց՝ դժբաղդաբար, տղայոց՝ մանաւանդ մէկ տարեկանէն փոքր եղողներուն մէջ թոքախտէ մեռնողներուն թիւն աւելցած է, թէ՝ քաղաքակիրթ ազգաց մէջ միայն Անգղիա է որ կովուն կաթն առանց եփելու կը խմէ. մինչդեռ վիճակագրութիւնք կատարելապէս հաստատած են թէ՝ կաթ տուող կովերու մէջ թոքախտն գրեթէ ընդհանրացած է, և հետեւաբար պէտք չէ, շարունակել, կաթն առանց եփելու ուտելու սովորութիւնը։ Ասոր կը յարէ տօքթօրն.—«Բժիշկներէն ոմանք կ'առաջարկեն՝ թոքախտաւոր կովերըն տղարակներէն հանելու կանոն մը հրատարակել. ես կարեւոր չեմ համարիր այդ առաջարկութիւնը, որովհետեւ եթէ այնպէս ըլլայ՝ Անգղիոյ տղարակներէն կէս միլիոնի չափ կով հանել հարկ պիտի ըլլայ. այլ անհրաժեշտ հարկ կը համարիմ՝ թոքախտաւոր կովերը մորթել, որպէսզի անոնց կաթը չվաճառուի։ Կովերու գոմերուն մէջ հիւանդութեան ճարակելուն գլխաւոր պատճառն է՝ օդին բաւ արժանւոյն չնորոգուիլը. ուստի ասոր համար շատ հոգ տանելու է։ Հիւանդութիւնը՝ գիւղօրէից գոմերուն մէջ աւելի է, քան թէ քաղաքաց. վասն զի քաղաքաց գոմերն աւելի խնամով կը քննուին կառավարութեան պաշտօնէից կողմանէ. եթէ բժիշկք խօսին հոկեն գիւղական գոմերու վրայ ալ, բաւական կը թեթեւնայ վտանգին ծանրութիւնը։ Ցաւկալի յանձնարարելի է՝ որ Անգղիոյ մէջ ալ կաթն եփելու սովորութիւնը ընդհանրանայ. ընդունելի չեն ասոր դէմ եղած դիտողութիւնք. կաթն եթէ գոնէ վայրկեան մը եռայ, ամէն վըտանգէ զերծ կը մնայ. բժիշկք պարտին ջանալ՝ այս սովորութիւնը ընդհանրացնելու համար, վասն զի այս ընդհանրացման շնորհիւ կը փրկուին հարիւր հազարաւոր տղայք ու երիտասարդք՝ տարաժամ մահուանէ։»

××**Պատերազմն ի՞նչպէս կըսկսի։** — Սպանիոյ ու Ամերիկայի պատերազմին ատեն, օր մը, 10 տարեկան անգղիացի տղայ մը՝ որ ձեռքը լրագիր մը առած՝ վարժարանէն տուն վերադարձած էր, մօրը կը հարցնէ.

—Պատերազմն ի՞նչպէս կըսկըսի մայրի՛կ.

—Չկրցայ հասկնալ, զաւա՛կս.

—Այսինքն՝ երկու կառավարութիւնք ի՞նչո՞ւ կռիւ կ'ընեն.

—Այժմ հասկցայ. ես այդբանը հասկցած չէի քեզ. աւասիկ ըսեմ այժմ։ Օրինակի համար՝ Ամերիկայի կառավարութեանց մին եթէ անգղիական դրօշակին դէմ անարգական վարմունք մ'ունենայ…

Տղուն մայրն երբ այսպէս կըսկըսի խօսիլ, հայրն՝ որ անկիւն …ուած՝ լրագիր կը կարդար, թողլով լրագիրը՝ խօսքի կը խառնուի, և բարկութեամբ կըսէ կընոջը.

—Կարծեմ թէ՝ աւելի աղէկ կ'ըլլայ, եթէ խելքդ գլուխդ ժողվելով խօսիս։

—Ի՞նչ ըսել կ'ուզես. տղուն կը սորվեցնեմ չգիտցած մէկ բանը։

—Հասկցուեցաւ. սակայն ի՞նչպէս դաս է այս. անգղիական դըրօշակի՞ն նախատինք…։

—Կը ցաւիմ որ չէք կրցած հասկնալ.

—Շա՛տ լաւ հասկցայ. կը ցաւիմ որ անգղիական դրօշակին դէմ անարգանաց վրայ կը խօսիք։

—Կ'աղաչեմ, մի՛ ընդհատէք խօսքս. տակաւին չկրցայ կատարելապէս յայտնել նպատակս որ…

—Եթէ կատարելապէս յայտնէիր, որդւոյս գեղեցիկ դաս մը տուած պիտի ըլլայիր, այնպէս չէ՞։

—Տարակոյս չկայ.

—Սակայն սխալ ու գէշ գաղափար մը կուտաս որդւոյդ.

—(Բարկութեամբ ու յուզմամբ) Պարո՛ն, կ'աղաչեմ.

—Տիկի՛ն, չես կրնար Պարո՛ն ըսելով յանդիմանել զիս.

—Դուն ալ չես կրնար՝ Տիկին կոչելով հեգնել զիս.

—Ես ամուսինդ ըլլալուս համար կրնամ ամէն կերպ կոչումն ընել։

—Ուրեմն ես ալ փոխադարձաբար կրնամ ըսել ուզածս.

—Ուրեմն դու ամուսնական պարտաւորութեան տգէտ կին մ'ես.

—Ուրեմն դու ալ՝ կանանց դէմ խօսելու եղանակին տգէտ՝ բիրտ ու կոպիտ մարդ մ'ես.

—(Բարկութեամբ ելնելով) ի՞նչ, ի՞նչ…

Տղան տեսնելով որ հայրն ու մայրը կռուելու ելած են, կը գոչէ.

—Հասկցա՛յ, հասկցա՛յ, այլեւս կռուի հարկ չկայ. ահա այժմ հասկցայ թէ երկու կառավարութիւնք ի՞նչ պատճառաւ կը պատերազմին։

ՊԱՐԶ ՕՐԱՑՈՅՑ

1899 ՏԱՐՈՅ

Ցօրինեալ ի Մարուգէ Ցովսէփեանէ
Սեպհականութիւն Ս. Փ. Ազգային
Հիւանդանոցի

ԳԻՆ 1 ԴԱՀԵԿԱՆ

Ս. Փրկչեան ազգային Հիւանդանոցի սեպհականութիւնն եղող օրացոյցն ըստ թղթի վրայ մաքուր տպագրութեամբ հրատարակ եղած է։ Ընդարձակն ևս քիչ օրէն պիտի հրատարակուի ճոխ պարունակութեամբ։ Հոգաբարձութիւնը մեծ յոյս ունի որ պատուարժան հասարակութեան ամէն մի անհատ նկատողութեան առնելով Հիւանդանոցի անտուկին ներկայ անձուկ կացութիւնը ու պատասխանելոյ սատարութիւն, պիտի փափաքի նուէր մ'ընել նոյն հաստատութեան՝ գոնէ մէկ մէկ օրացոյց գնելով։ Ազգայինք կարող են մէկ օրացոյցի գնով նըպաստ մ'ըրած ըլլալ երբ իւրաքանչիւր ոք փութայ այն փոքրիկ նուէրը զանց չընել. և որովհետեւ ի նպաստ Պրուսայի Արեւելեան մանկանոցին Համազգային անունով օրացոյցներ հրատարակուած են, կը խնդրուի ամէն բարեսէր ազգայիններէ որ Ազգ. Հիւանդանոցի օրացոյցներու վրայ տպեալ Հոգաբարձութեան պաշտօնական կնիքին ուշադիր ըլլան։

ՄԱՐԳԱՐԻՏՆԵՐ
Մանկապարտէզի Ծաղկոցի
Տղայոց

Կուսուցանէ կարդալ, գրել, գծել, երգեր, խաղեր, առակներ, հանելուկներ։ — Հրատարակիչ՝ Գըրավաճառ Վ. Յ. Մարգարեան։ — Գինն է 50 փարայ։ Կը ծախուի բոլոր գրավաճառաց քով։

ՆԱՄԱԿԱԴՐՈՇՄ (փուլ)

Պատիւ ունիմ ծանուցանել թէ Ղալաթիոյ Ցեմիր խանէ կ. Պոլիս Պաղչէ-գարու Եսկի Զապթիյէ ճաատէսի թ. 30 խանութը փոխադրըուած եմ, և ըստ առաջնոյն՝ նամակադրոշմի հաւաքածոյի (քօլէքսիօն) համար առատօր կրնեմ գոհացուցիչ գիներով, և միանգամայն մեծ ու փոքր քանակութեամբ։ Պատրաստ եմ թղթակցութեամբ ալ կատարել այն գործողութիւնը. նաեւ նամակադրոշմի արժէից փոխարէն՝ եթէ ուզուի, գիրք և դպրոցական պիտոյք ալ ղրկել։

Մարտիրոս Արայաճեան

PILULES HOLLOWAY
ԳԵՂԱՀԱՏՔ ՀՈԼԼՕՈՒԷԻ

Լեարդի, ստամոքսի և աղիքներու ամէն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր է. սոյն դեղահատը, և ամէն ջղային տկարութեան, ուժաթափութեան և տխրութեան համար. կը ջնջէ և անհետ կընէ ամէն տեսակ անչափաւորութեանց հետքերը։ Սրտի և երիկամանց վրայ օգտակար ազդեցութիւն մը ունի. արիւնը մաքրելով՝ նորա խանգարեալ վիճակը կը կանոնաւորէ, և զրգռելով կենսական գործարանները կը զօրացնէ։ Իր դեղական մեծ ազդեցութեամբ սրտախառնութիւն, կծուութիւն, մաղձային հիւանդութիւններ, որոնցմէ մէջ լցուած կազեր, գլխու ցաւեր կը վանէ, մարսողութիւնը կը չափաւորէ, և մարմինը մաքրելով բոլոր այն պատեհութիւններէ, որ շատ անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնաւորութիւն կըլլան, առողջ՝ ուժեղ և բնական դիրքը կդնէ։

ONCUENT HOLLOWAY
ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈԼԼՕՈՒԷԻ

Մորթային հիւանդութիւն և վէրք բուժելու մասին ունեցած պալսամական յատկութեանց չհաւասարիր բնաւ ուրիշ դեղ մը. հին կամ նոր թունաւոր վէրքեր, ուռեցք, քաղցկեղ (շիրփիէնջէ), որոնից և սառեանց վէրքեր կա՛մ բոլորովին կանցնին և կա՛մ կը լաւանան. օգտակար է նաեւ հարբուխի, հազի, որոշ բարախման, մանաւանդ յօդացաւ (եէլ) ըսուած հիւանդութեան։ Իր կազդուրիչ և զօրաւոր ազդեցութեամբը խոյլ (սըրաճա) հիւանդութեան ապաքինիչ զօրութիւնը ի՛նչ աստիճան որ ըլլայ՝ կը դիմադրուէ։

Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տփի վրայ, որ կը գտնուի ամէն դեղավաճառներու քով, և մասնաւորապէս Պաղչէ-գարու Թաշ-խանի կողմերը Պ. Գասպարեանի դեղարանը, թիւ 7. կը ծախուի։

Աւելի առնել ուզողը կը հրաւիրուի առ հեղինակն տօքթօր Հոլլօուէ, ի Լոնտոն Օքսֆօրտ փողոց թիւ 533։

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԷՐ
Հ. Մ. ԱԼԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Յ. ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ
Կ. Պոլիս Պապը-Ալի փողոց Թ։. 52